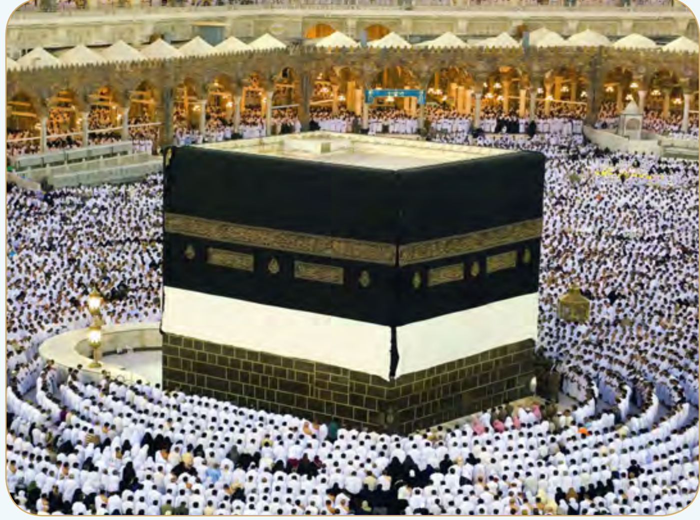
3. İslamiyet'te İbadetler

İslamiyet'te ibadetin biri genel, diğeri özel olmak üzere iki anlamı vardır. Genel anlamda ibadet, kulun Allah'a (c.c.) karşı duyduğu saygı ve sevginin sonucu olarak O'nun rızasına uygun davranma çabasını ve bu şekilde yapılan iradî davranışları ifade eder. Böylece tamamen dinî olan görevlerden başka, kişilerin Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmak için yaptığı her fiil de ibadet olarak nitelendirilir ve ödüllendirilir. Bu amaçla fert ve toplum yararına gerçekleştirilen her olumlu davranış ibadet hükmünde kabul edilir. Özel anlamda ibadet ise mükellefin Allah'a (c.c.) karşı tazim ve kulluğunu simgeleyen, Allah (c.c.) ve Resulü tarafından yapılması istenen belirli davranış biçimleridir. İbadetin yaygın kullanımı da bu ikinci anlamdadır.[27]

İbadetler, dinin özünü teşkil eden iman esaslarından sonra gelir. Kur'an'da iyi davranışlar (salih amel) genelde imanla bir arada zikredilir.



İslamiyet'te Hac en temel ibadetlerden birisidir.

NOT EDELİM

Kur'an'da başta namaz, zekât, hac ve oruç olmak üzere temel ibadetler sıkça emredilir. Ancak bu atıf ve emirler, ibadetlerin edâ şekli ve ayrıntılarından çok o ibadetin mahiyetini, öz ve amacını konu edinen genel ve mücmel ifadeler şeklindedir.

Kur'an'da ana çatısı oluşturulan ibadetlerin nasıl yerine getirileceği, uygulama şartları ve hükümleri Hz. Peygamber'in uygulama ve açıklamalarıyla netleşmiştir.

(Ferhat Koca, "İbadet: İslam'da İbadet/Fıkhî Hükümler", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C 19, s. 241)

HATIRLAYALIM

İslam'ın şartlarından sayılan kelime-i şehadet, İslam'a giriş anahtarıdır.

"Asra yemin ederim ki insan gerçekten ziyan içindedir. Bundan ancak iman edip iyi ameller işleyenler, birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler müstesnadır."[28]

İslamiyet'te namaz, oruç, zekât ve hac temel ibadetlerdir. Kelime-i şehadetle birlikte bunlara İslam'ın şartları da denilmektedir.

27 Şinasi Gündüz, "İslam", Yaşayan Dünya Dinleri, s. 64-69.
28 Asr suresi, 1-3. ayetler.

İslam'da Temel İbadetler

Namaz

İslam'da namazın bir çok çeşidi vardır. Hanefilere göre namaz; farz, vacip ve nafile olarak üç çeşittir. Diğer mezhepler, vacip hüküm kategorisini kabul etmedikleri için namazı farz ve nafile şeklinde iki gruba ayırırlar.

Farz Namazlar: Günlük beş vakit namaz, Cuma namazı ve cenaze namazı.

Vacip veya Nafile Namazlar: Farz namazlar dışında kalan vitir, bayram, sünnet ve benzeri namazlar.

Oruç

Oruç; Ramazan ayında veya diğer zamanlarda imsak ve iftar arasında ibadet niyetiyle yeme, içme ve cinsel ilişkiden uzak durmaktır. Hanefilere göre oruç; farz, vacip ve nafile olmak üzere üç çeşittir. Diğer mezhepler, vacip hüküm kategorisini kabul etmedikleri için orucu farz ve nafile şeklinde iki gruba ayırırlar.

Farz Oruç: Ramazan orucu.

Vacip veya Nafile Oruçlar: Nezir (Adak), farz olan orucun dışında diğer zamanlarda tutulan oruçlar.

Zekât

Dinen zengin sayılan Müslümanların dinî bir görev olarak her yıl mal, para, ticaret gibi alanlardan, hasat dönemlerinde ise tarım ürünlerinden elde ettikleri kazançlardan ibadet niyetiyle, belirli oranlarda başta fakirler olmak üzere Kur'an-ı Kerim'in belirlemiş olduğu yerlere vermekle yükümlü oldukları bir ibadettir.

Hac

İmkân ve yol bulan Müslümanların, Zilhicce ayı içinde (8, 9, ve 10. günlerde) Mekke'de bulunan Kâbe'yi ve diğer kutsal mekânları dinî maksatla ziyaret etmesidir. Kur'an-ı Kerim, yoluna gücü yetenlerin hac görevini yerine getirmesinin Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkı olduğunu belirtir (Âl-i İmrân suresi, 97. ayet.).

HATIRLAYALIM

İbadetler, temel dayanağını Kur'an'dan, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) söz ve fiillerinden (sünnet) alır. Kur'an, ibadetlerin mahiyetinden bahseder. Hz. Muhammed (s.a.v.) ise ibadetlerin şeklini ve ayrıntılarını açıklar, uygulamalı olarak gösterir.

İslam'ın şartları olarak zikredilen bu temel ibadetlerin dışında kurban kesmek, sadaka vermek, irşat, davet, tebliğ, marufu emretmek, münkeri engellemek gibi ibadetler de vardır. Vacip, sünnet veya nafile adı verilen bu türden ibadetler Müslümanların hayatında oldukça önemlidir.